Části a okruhy bakalářské státní závěrečné zkoušky prezenčního programu Teritoriální studia (BP_TSTS)

(platné od června 2026)

I. Obhajoba bakalářské práce

Obhajoba bakalářské práce začíná stručným představením tématu a cílů práce, její akademické relevance, zvoleného metodologického postupu a shrnutím hlavních zjištění. Poté se diplomant/diplomantka vyjádří k připomínkám recenzentů a zodpoví dotazy z posudků. Závěrečnou částí obhajoby je diskuse vycházející z otázek kladených členy komise. V případě, že jsou oba posudky nedoporučující, má studující možnost přihlášku ke státní zkoušce stáhnout postupem předepsaným v Pravidlech pro organizaci studia na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze.

II. Moderní dějiny (1 otázka)

Státnicové otázky vycházejí ze sylabů předmětů JTB012 a JTB014 Přehled moderních světových dějin I a II, tj. látky odpřednášené nebo zahrnuté v povinné literatuře. Studující si při zahájení zkoušky vylosuje jeden z následujících okruhů, konkrétní znění či upřesnění otázky poté zadá předseda či jím pověřený člen zkušební komise.

1. Zrod moderní společnosti v Evropě a Severní Americe

(osvícenství, nacionalismus, revoluce vs. evoluce; liberalismus vs. konzervativismus)

2. Mezinárodní vztahy 1815-1914

(kongresový systém, koncert velmocí, východní otázka, nacionalismus a formování moderních národních států v Evropě, sjednocení Itálie a Německa, proměny velmocenských spojenectví, hlavní spory mezi velmocemi)

3. Modernizace: první dvě průmyslové revoluce a jejich ekonomické a sociální důsledky; sociální otázka, socialistické strany

4. Kolonialismus: příčiny, důsledky, hlavní koloniální říše

5. První světová válka: příčiny, vývoj, charakter, dopady

6. Versaillesko-washingtonský systém

(pařížská mírová konference; turecká otázka a lausannská konvence; ruská občanská válka, rusko-polská válka a rižský mír; americký "izolacionismus" a washingtonská konference; janovská konference a Rapallo; otázka garancí evropských hranic a smlouvy z Locarna; Společnost národů a její role v meziválečném období)

7. Ekonomický vývoj Evropy a Severní Ameriky v meziválečném období

(poválečná krize a její příčiny; inflace a hyperinflace ve střední Evropě; strukturální problémy evropských ekonomik v porovnání s dynamickým vývojem USA; konjunktura 20. let; příčiny a průběh Velké hospodářské krize, sociální krize a sociální programy, New Deal, politické důsledky krize v Evropě (včetně ČSR))

8. Kulturně-sociální vývoj meziválečné Evropy a Severní Ameriky

(umělecké avantgardy, demografické trendy, sociální otázka, rozvoj vědy a techniky, pokroky medicíny, proměna evropských měst, elektrifikace, zavádění inženýrských sítí, rozvoj dopravy a nových komunikačních prostředků, změna trávení volného času a rozvoj sportu; jazz a nelehká emancipace černošského obyvatelstva; změna postavení žen ve společnosti a volební právo žen v zemích Evropy a Severní Ameriky)

9. Nástup totalitarismu: Evropa mezi demokracií a diktaturou

(hlavní rysy a programové cíle italského fašismu; krize výmarské republiky a nástup nacistů k moci, charakter a vývoj nacistického režimu; stalinismus v SSSR, hladomor, kolektivizace, Gulag, velký teror; turbulentní politický vývoj meziválečné Francie a stabilnější Británie; středovýchodní a jihovýchodní Evropa na cestě od nestabilní demokracie k autoritářským a diktátorským režimům (panovnický absolutismus na Balkáně))

10. Expanze totalitních režimů a rozklad mezinárodního systému na konci 30. let

(japonská agrese na Dálném východě a její důsledky; Hitlerův odchod z odzbrojovací konference i Společnosti národů, odvržení versailleské i locarnské smlouvy; sovětská politika kolektivní bezpečnosti a podpora "vlád lidové fronty"; politika appeasementu, anšlus Rakouska, rozbití Československa a cesta k válce (garance Polsku a dalším zemím, britsko-francouzsko-sovětská jednání, pakt Molotov-Ribbentrop a jeho důsledky pro střední a východní Evropu))

11. Druhá světová válka: průběh, charakter, důsledky

(německá a sovětská agrese 1939-1940; Vichy a boj osamocené Británie; cesta ke střetu dvou totalitních mocností; vznik protihitlerovské koalice, její strategické a politické cíle, konference; průběh války na bojištích v Evropě, severní Africe a Tichomoří; lidské, materiální a kulturní ztráty; zúčtování s viníky války)

12. Evropa v letech 2. světové války

(správa okupovaných území, teror, represe; holocaust: kořeny, průběh, dilemata; postavení a politika neutrálních států)

13. Příčiny a počátky studené války

(nové uspořádání Evropy a světa: hranice, reparace, retribuce; vznik OSN: naděje a problémy; rozpad protihitlerovské koalice; formování "lidových demokracií" a charakter jejich režimů; role a význam jaderných zbraní; první střety (Írán, Turecko); "železná opona", Trumanova doktrína a Marshallův plán; německá otázka (Spojenecká kontrolní rada, Bizonie, Trizonie, blokáda Berlína); represe v zemích východního bloku; Bruselský pakt, NATO a Varšavská smlouva)

14. Rozpad koloniálního systému a nástup Třetího světa

(postavení hlavních koloniálních mocností bezprostředně po 2. světové válce a rozdílné přístupy k jejich zámořským državám; válka v Indočíně; indický subkontinent na cestě k samostatnosti; válka v Alžíru; dekolonizace subsaharské Afriky a rozdílné charaktery režimů v nově nezávislých státech; Hnutí nezúčastněných)

15. Krize v sovětském bloku a velké mezinárodní krize 50. a 60. let

(ostrakizace Jugoslávie; Československo a NDR 1953; Polsko a Maďarsko 1956; Suez 1956; Berlín 1958-1961; Kuba 1962; sovětsko-čínská roztržka)

16. Détente a helsinský proces

(dopady kubánské raketové krize; smlouvy omezující jaderné pokusy a šíření jaderných zbraní; Pražské jaro a jeho omezený vliv na proces détente; smlouvy SALT; cesta k Helsinkám a jejich vliv na lidskoprávní iniciativy v zemích východního bloku)

17. “Druhá studená válka” a proměny mezinárodních vztahů v 80. letech

(obnovení konfrontace mezi supervelmocemi a konflikty v tzv. Třetím světě, postupné uvolňování napětí a rozvoj spolupráce mezi bloky ve druhé polovině 80. let, Gorbačovovy reformy (*perestrojka*, *glasnost*) a jejich mezinárodní důsledky)

18. Sociální, hospodářský a kulturní vývoj Evropy po roce 1945

(poválečná obnova a hlavní typy hospodářských politik v západní a východní Evropě; období *Les Trente Glorieuses* (západní Evropa 1945–1975); 70. a 80. léta jako zlomová epocha – ropné šoky, stagflace a deindustrializace, krize keynesovského sociálního státu a proměna fiskální racionality, počátky neoliberální transformace, globalizace; krize a kolaps modelu státního socialismu ve východním bloku.)

19. Integrační politiky a koncepce v euroamerické oblasti

(Rada Evropy; ESUO; neúspěšný pokus o vytvoření EOS; EHS a Euroatom; gaullismus a vliv na evropskou integraci; od Evropských společenství k Evropské unii; NAFTA…)

20. Rozpad bipolárního světa a průvodní integrační a dezintegrační procesy

(rozpad Sovětského svazu a socialistického bloku, konflikty v postsovětském prostoru, dezintegrace Jugoslávie a války na Balkáně, transformace mezinárodního řádu, rozšiřování NATO, prohlubování a rozšiřování evropské integrace po roce 1989)

21. Hlavní rysy post-bipolárního světa 1989-2022

(globalizace a proměna světové ekonomiky, neoliberální transformace, unilateralita a multipolarita, nové typy mezinárodních konfliktů (regionální války, „války proti terorismu“...), krize liberálního mezinárodního řádu a eroze *post-Cold War order*)

III. Otázka z teritoriální specializace (1 otázka z teritoria dle vlastní volby)

Pro specializační část státní zkoušky si studující volí jedno z následujících pěti teritorií IMS. Výběr teritoria není podmíněn ani tématem bakalářské práce, ani tím, na kterou specializaci magisterského programu TS se studující případně hlásí. Studující se k vybranému teritoriu závazně přihlašuje v rámci přihlášky ke státní závěrečné zkoušce.

Státnicové otázky vycházejí ze sylabů předmětů JTB016 Dějiny NMZ, JTB017 Moderní dějiny Ruska, JTB018 Moderní dějiny SVJE, JTB019 Moderní dějiny severní Ameriky, JTB020 Moderní dějiny západní Evropy a JTB021 Evropská integrace, tj. látky odpřednášené nebo zahrnuté v povinné literatuře. Studující při si při zahájení zkoušky vylosuje jeden z následujících okruhů, konkrétní znění či upřesnění otázky poté zadá předseda či jím pověřený člen zkušební komise.

A. Německy mluvící země

1. Otázka sjednocení Německa a revoluce 1848 v německém prostoru.

2. Německo 1871–1918 – základní komponenty vnitro- a zahraničně-politického vývoje.

3. Od vyrovnání k válce – Rakousko-Uhersko a Německo 1867–1918.

4. Strukturální deficity první německé demokracie – Výmarská republika 1918–1933.

5. Rakousko mezi válkami 1918–1938: od parlamentní republiky k austrofašismu.

6. Nástup Hitlera k moci a konsolidace nacistického režimu v Německu 1933–1939.

7. Nacistická diktatura v Německu: politika antisemitismu a životního prostoru.

8. Mírové uspořádání s Německem a Rakouskem po roce 1918 a 1945.

9. Německo a Rakousko v období 1945-1990 – základní charakteristiky hospodářského, politického a sociálního vývoje.

10. Vzájemné vztahy dvou německých států 1949-1990.

11. Zahraniční politika NDR, SRN a Rakouska v době studené války.

12. Sjednocení Německa a integrace a transformace nových spolkových zemí.

13. Zahraniční politika Německa a Rakouska v kontextu evropské integrace po roce 1990.

14. Vnitropolitický, společenský a ekonomický vývoj Německa a Rakouska po roce 1990.

15. Česko-německé a česko-rakouské vztahy v minulosti i současnost.

B. Rusko

1. Vznik a expanze ruského impéria v 18. a 19. století

2. Modernizace ruské říše 1801-1917

3. Národnostní politika ruského státu před rokem 1917

4. Hlavní ideové proudy v předrevolučním Rusku

5. Revoluce 1905-1907 a pokus o reformu říše

6. První světová válka, revoluce 1917 a kolaps říše

7. Sovětské Rusko a SSSR 1917-1929

8. Stalinismus

9. Reformní a konzervativní strategie rozvoje sovětského socialismu od roku 1956

10. Zahraniční politika SSSR po 2. světové válce

11. Rozpad SSSR, obnovení váhy národních identit

12. Varianty postsovětské transformace I: Rusko jako nová periferie

13. Varianty postsovětské transformace II: postsovětský prostor jako nový borderland

14. Rozklad ruské suverénní demokracie a mezinárodní souvislosti

15. Disent, migrace, emigrace a exil

C. Balkán a střední Evropa

1. Vývoj střední a jihovýchodní Evropy mezi Vídeňským a Berlínským kongresem
2. Národotvorné a státotvorné procesy ve střední Evropě a na Balkáně v dlouhém 19. století
3. První světová válka ve střední Evropě a na Balkáně
4. Zrod a vývoj versailleského systému ve střední Evropě a na Balkáně
5. Balkánské a středoevropské společnosti mezi dvěma světovými válkami
6. Krize parlamentarismu a vznik autoritativních režimů ve střední Evropě a na Balkáně
7. Druhá světová válka: satelitní a okupační režimy ve střední Evropě a na Balkáně; rezistence a velmocenská politika ve střední Evropě a na Balkáně
8. Sovětizace zemí střední a jihovýchodní Evropy
9. Komunistické režimy: vývoj a pokusy o reformu ve střední a jihovýchodní Evropě
10. Komunistické režimy v krizi: vnitropolitický vývoj ve střední a jihovýchodní Evropě v 80. letech 20. století
11. Rozpad sovětského bloku a dezintegrace ve střední Evropě a jihovýchodní Evropě
12. Postkomunistická transformace ve střední Evropě a na Balkáně (války v bývalé Jugoslávii)
13. Integrační trendy zemí střední a jihovýchodní Evropy od rozpadu sovětského bloku do současnosti
14. Vývoj v zemích střední a jihovýchodní Evropy na počátku 21. století: finanční krize, migrační problémy a nástup populistických trendů
15. Putinovské Rusko a diferenciace politiky zemí středo- a jihovýchodní Evropy

D. Západní Evropa a evropská integrace

1. Revoluce v dějinách zemí západní Evropy od roku 1789 do současnosti
2. Migrační procesy v dějinách západní Evropy od 19. století do současnosti
3. Demokratizace zemí ZE a její limity od 19. století do současnosti
4. Sekularizační procesy v zemích ZE od 19. století do současnosti
5. Sociální a demografický vývoj zemí ZE od „dlouhého 19. století“ do současnosti
6. Evropský kolonialismus do roku 1945
7. Národy a nacionalismy v ZE od 19. století do současnosti
8. Hospodářský vývoj zemí ZE od počátku industrializace do roku 1945
9. Země ZE v 1. a 2. světové válce: důsledky a paměť
10. Západoevropský stát blahobytu, jeho proměny a krize
11. Autoritářské režimy jižní Evropy ve 20. století
12. Rozpad koloniálních panství zemí ZE, jeho důsledky a současná paměť

13. Hospodářský vývoj zemí ZE od roku 1945 do současnosti

14. Koncepce a limity evropské spolupráce a integrace před rokem 1945

15. Evropská integrace v podmínkách rozdělené Evropy, 1948-1989: plány, krize, výsledky

16. Evropská integrace od pádu železné opony do současnosti: plány, krize, výsledky

17. Instituce a právní systém Evropské unie

18. Politiky současné EU: ekonomická integrace, zahraniční a bezpečností politika, obrana

19. Přístup Francie, Německa a Velké Británie k evropské integraci: srovnání

20. Česká republika v evropských integračních procesech

E. Severní Amerika

1. Kolonizace Severní Ameriky: střet tří světů, ideologické ospravedlnění, hlavní aktéři a jejich cíle, průběh

2. Revoluce a raná republika: ideologické základy amerického experimentu; (nový) politický systém, napětí mezi federalisty a republikány

3. Jacksonovská demokracie, Zjevný úděl a expanze na západ

4. Cesta k občanské válce, konflikt a jeho řešení

5. Rekonstrukce a Gilded Age: neúspěch rasové spravedlnosti; vzestup průmyslového kapitalismu a jeho kritici

6. Progresivismus jako domácí a zahraniční projekt

7. Od Hardingova "návratu k normalitě" po Rooseveltův New Deal: proměna role federální vlády

8. Americká společnost ve druhé světové válce, poválečná Amerika a formování poválečné americké hegemonie do konce 50. let

9. Studenoválečný konsenzus a jeho výzvy: Eisenhowerova Amerika, Kennedy, Johnson a limity liberálního reformismu

10. Postavení menšin a rasové vztahy od koloniální doby po začátek 21. století: vývojové trendy, zvratové momenty, hlavní aktéři a události, ideologie

11. Krize důvěry a rozpad poválečného konsensu (60. - 80. léta 20. st.)

12. Reaganova revoluce a konec studené války: dopady na domácí a zahraniční politiku

13. Amerika v unipolárním momentu: Clintonova “třetí cesta” a prosperita 90. let, její stinné stránky

14. Válka proti teroru a její důsledky pro zahraniční a domácí politiku

15. Od Obamy k Trumpovi: výzvy domácí a zahraniční politiky